

Posudek disertační práce

Autor a název disertační práce:

Ing. Lukáš Hájek, Numerical solution of turbulent flow using DES model with mesh adaptation

Autor posudku: Doc. Ing. Petr Louda, PhD

Práce se zabývá řešením turbulentního stlačitelného proudění zejména s kombinovanými modely turbulence RANS-LES, ve spojení s implicitním řešičem a adaptivním zjemňováním sítí.

Dosažení cílů práce

V práci je formulováno 9 cílů. Cíle implementace metody upwind HLLC, implementace modelů turbulence X-LES, SST-DES, DDES, IDDES zřejmě byly splněny, což vyplývá z výsledků simulací. Dále byl upraven přepínač v modelu X-LES podle vzoru modelů SST-DES a SST-IDDES. Doktorand dále navrhnul a testoval kritéria adaptace na základě identifikace vírových struktur. Navržené metody doktorand otestoval na několika případech proudění. Cíle práce lze považovat za splněné.

Úroveň rozboru současného stavu v disertaci řešené problematiky

Rozbor současného stavu je věnován pouze kombinovaným modelům RANS-LES a v tomto směru je dostatečný. Několik cílů práce se však týká i adaptivního zjemňování sítí konečných objemů, a zde rozbor chybí. Zejména s ohledem na cíl č. 6 – návrh několika kritérií adaptace založených na vlastnostech turbulence je to překvapivé.

Teoretický přínos disertační práce

Práce přispívá k rozvoji modelování turbulence kombinovanými modely RANS-LES, což je v současnosti rychle se rozvíjející téma modelování turbulence v technických aplikacích. Konkrétně jde o navázání oblastí RANS a LES pomocí upravených přepínacích funkcí a jejich použití v modelech X-LES a v kombinaci s adaptivními sítěmi konečných objemů.

Praktický přínos disertační práce

Použité metody jsou vhodné pro využití na pomezí výzkumu a praktických simulací proudění. Doktorand implementoval modely a metody zjemňování sítí do softwaru Orion, který používají další studenti a pracovníci Ústavu technické matematiky. Dá se tedy předpokládat, že budou využité i při dalších výpočtech a výzkumných pracích.

Vhodnost použitých metod řešení

Elementy postupů jsou zvolené správně s jednou výhradou, a tou je použití metody HLLC v rámci simulací LES. Tato metoda upwind má poměrně velkou numerickou vazkost, a tak koeficienty turbulentní vazkosti v modelu LES mohou vyžadovat změny při jiné aproximaci konvektivních členů. Standardem postupů LES je buď centrální schema s disipativním modelem turbulence anebo schema upwind bez modelové disipace. Tato volba zřejmě byla způsobena nutností používat upwind v části RANS.

Adaptace sítí jistě vyvolává otázky vzhledem k použití ve spojení s matematickými modely, které výrazně mění své vlastnosti právě v závislosti na hustotě sítě. Bohužel práce se těmito aspekty zabývá spíše okrajově a závěry lze chápat jako předběžné.

Způsob, jakým byly použité metody aplikovány

V teoretické části práce se objevují určité nepřesnosti, které, i když nemají přímý vliv na výsledky práce, by měly být zmíněny:

- metody RANS nemodelují „limited range of turbulent scales“, nýbrž právě všechna turbulenti měřítka reprezentovaná globálně zejména turbulentní energií k
- metody LES nevyvolávají jen požadavky na hustotu sítě, ale i na přesnost numerických metod
- středované rovnice na str. 20 by mohly napovídat, že turbulentní difuzivita a vazkost vznikají právě středováním; není tomu tak, jde už o model turbulence (a to poměrně primitivní)

Slabým místem matematické části práce je popis okrajových popř. počátečních podmínek. Je velmi stručný a opět s určitými nesrovnalostmi:

- stěna je označena jako „adiabatic“, ale přesto se zdá, že je předepisována nenulová derivace teploty ve směru normály (str. 31)
- stagnační tlak na výstupní hranici nemusí být roven stagnačnímu tlaku na vstupu, zejména pokud je výstupů a /nebo vstupů více
- není popsáno, jak funguje podmínka symetrie v simulaci LES; zřejmě jsou symetrické i fluktuace

Závažnějším nedostatkem je, že i v tak zjednodušených středovaných rovnicích doktorand při implementaci vypustil některé turbulenti členy, aniž by to nějak zdůvodnil:

- v rovnici (3.4) vynechal člen úměrný $grad\ k$
- ve stavové rovnici (3.5) vynechal turbulentní energii

Znaménko $+$ v rovnici (3.56) je zřejmě chyba a mělo by být $-$. Chyba jsou zřejmě i dvojí závorky v rov. (3.1) nebo symbol jednotkové matice v rov. (3.3).

Pro testování metod doktorand použil 5 geometricky různorodých případů proudění, 3 vnitřní aerodynamiky, 2 vnější. Vlastnosti adaptace sítí s modely RANS jsou demonstrovány na rozlišení rázových vln v turbinové mříži, rázové vlny a odtržení na izolovaném leteckém profilu. Adaptace sítí a modely RANS a RANS-LES byly testovány na difuzoru podle měření Sajbena a kol. Zde se kupodivu ukazuje, že nejbližší měření jsou výsledky modelu RANS (SST) a tedy z kombinovaných modelů ty, kde je větší část pole v módu RANS. Jak modely turbulence, tak adaptivní sítě byly testovány na případě obtékání 2 za sebou seřazených válců. Ukazuje se, že mezi uvažovanými modely turbulence nejsou co do výsledků podstatnější rozdíly. Naopak adaptace umožnila dosáhnout lepších výsledků než na hrubé síti a podobných výsledkům na jemné síti. I když jsou zobrazeny hodnoty kritérií adaptace, tak podstatná informace, kolik se adaptací ušetří výpočetního času popř. paměti – chybí.

Prokázané znalosti doktoranda v daném oboru

Doktorand v práci prokázal, že umí aplikovat a modifikovat pokročilé modely turbulence i náročnější (implicitní a upwind) numerické metody a postupy, jako je adaptace sítí. Kromě toho doktorand implementoval svoje modifikace do rozsáhlejšího softwaru.

Formální úroveň práce

Práce má 125 stran včetně seznamu obrázků, tabulek, zkratk a značení veličin. Je psána anglicky, bez gramatických chyb a s malým množstvím tiskových chyb. Popisy v grafech jsou dobře čitelné.

Závěr

Zpracování teoretické části práce lze sice hodnotit jako slabší, nicméně ukazuje, že doktorand musel zvládnout několik výrazně odlišných oblastí numerického modelování jako modely turbulence, implicitní metody řešení, adaptivní sítě a paralelní implementace v existujícím softwaru. Navržené modifikace modelů turbulence mohou být užitečné, i když na zvolených případech proudění výraznější zlepšení neukázaly. Stanovené cíle práce byly splněny. Práce splňuje požadavky zákona č. 111/1998 Sb., a proto práci doporučuji k obhajobě.

Dotazy

1. Rov. (2.64) zavádí stochastické omezení turbuletní vazkosti v oblasti LES – je důvodem použití metody upwind?
2. Proč byly vynechány některé turbulentní členy v rovnicích (3.4), (3.5)?
3. Jaký je přínos adaptivity sítě ohledně výpočetního času ve srovnání s jemnou sítí?
4. Popis adaptace sítí zmiňuje pouze zjemňování. Docházelo také ke spojování buněk sítě?

V Praze dne 3.4.2024

Doc. Ing. P. Louda, PhD